

- протокол № 1. URL: http://namu.com.ua/ua/downloads/organisationdocs/NAMU_CodeOfEthicsOfMediator.pdf (дата звернення: 25.01.2022).
5. Шеремет А.М. Етичні та кваліфікаційні вимоги до медіатора. *Право і суспільство*. 2020. № 6-2. Ч. 1. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/6-2_2020/part_1/15.pdf (дата звернення: 27.01.2022).
6. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.
7. Турман Н. Медіація в кримінальному процесі: шляхи удосконалення чинного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2017/3/63.pdf>. (дата звернення: 20.01.2022).
8. Поняття медіації, медіатора, характерних особливостей та етапів проведення у ДНЗ «МВПУПІТ». URL: <http://center-polygraph.org.ua/pdf/proj/pidtr.pdf> (дата звернення: 20.01.2022).
9. Землянська В. В. Відновне правосуддя в кримінальному процесі України : посіб. К. : Захаренко В. О., 2008. 200 с.
10. Токарева К. Теоретико-правовий аналіз етичних засад діяльності медіатора. *Вісник АПСВТ*, 2020, № 3-4. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3-4_2020-70-79.pdf (дата звернення: 26.01.2022).

Бурак Марія Василівна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Зелькіна Тетяна Євгенівна,

старший викладач кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

**ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ
ТА ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МОНІТОРИНГУ
БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ**

У кримінальному процесі питання обмеження майнових прав осіб завжди стояло доволі гостро, оскільки діяльність органів досудового розслідування, прокуратури і суду не може бути ефективною, якщо вона не має у своєму арсеналі різноманітних засобів

впливу на поведінку окремих осіб, які залучаються до кримінального провадження, можливості обмеження майнових прав осіб у випадках, передбачених законом.

Одним із засобів, що сприяє розкриттю кримінальних правопорушень, є своєчасне і повне отримання інформації, яка становить банківську таємницю. Так, відповідно до ч. 1 ст. 269¹ КПК України, за наявності обґрунтованої підозри, що особа здійснює злочинні дії з використанням банківського рахунку, або з метою розшуку чи ідентифікації майна, що підлягає конфіскації або спеціальній конфіскації, у кримінальних провадженнях, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, прокурор може звернутися до слідчого судді в порядку, передбаченому статтями 246, 248, 249 цього Кодексу, для винесення ухвали про моніторинг банківських рахунків. Згідно з ухвалою слідчого судді банк зобов'язаний надавати НАБУ, БЕБ в поточному режимі інформацію про операції, що здійснюються на одному або декількох банківських рахунках [1].

Зокрема, зазначеною ухвалою надається дозвіл на розкриття банками банківської таємниці стосовно своїх клієнтів. Згідно з ч. 1 ст. 60 Закону України «Про банки і банківську діяльність» інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку, є банківською таємницею.

Слідчий суддя в ухвалі про моніторинг банківських рахунків повідомляє керівника банківської установи про обов'язок нерозголошення інформації про проведення цієї слідчої дії та про відповідну кримінальну відповідальність. На підставі ухвали слідчого судді керівник банківської установи зобов'язаний письмово попередити усіх її працівників, залучених до моніторингу банківських рахунків, про обов'язок нерозголошення інформації про проведення цієї слідчої дії та про відповідну кримінальну відповідальність. Інформація про операції, що здійснюються на банківських рахунках, повинна доводитися до відома НАБУ, БЕБ до виконання відповідної операції, а у разі неможливості – негайно після її виконання.

Водночас, як слушно зауважує О. С. Старенький, на практиці мають місце недоліки процесуальної регламентації моніторингу банківських рахунків. Так, вітчизняний законодавець при формулюванні диспозиції ст. 269¹ КПК України не визначив поняття моніторингу банківських рахунків. У зв'язку з цим на практиці окремі слідчі, прокурори, адвокати необґрунтовано ототожнюють моніторинг банківських рахунків із державним фінансовим моніторингом, незважаючи на те, що вказані заходи за своєю правовою природою, суб'єктами здійснення, підставними та метою проведення, доказовим значенням їх результатів суттєво різняться між собою [2].

Не досить коректно використана законодавча техніка формулювання положень ч. 1 ст. 269¹ КПК України, оскільки моніторинг банківських рахунків, виходячи з її змісту, проводиться: 1) за наявності обґрунтованої підозри, що особа здійснює злочинні дії з використанням банківського рахунку; 2) з метою розшуку чи ідентифікації майна, що підлягає конфіскації або спеціальної конфіскації. Таким чином, першу підставу застосування відповідного негласного засобу отримання доказів сформульовано через визначення умови проведення НСРД – наявність обґрунтованої підозри, що особа здійснює злочинні дії з використанням банківського рахунку, а другу – через мету проведення цього негласного заходу. Сполучник «або» вказує на те, що ця НСРД може проводитися як за визначеної умови, так і за наявності підстав припущення можливості досягнення визначеної у нормі мети.

Убачається, що у цьому контексті неоднозначним також є формулювання підстави для проведення моніторингу банківських рахунків – «за наявності обґрунтованої підозри, що особа здійснює злочинні дії з використанням банківського рахунку». Поділяємо думку О.С. Старенького, що наявність такої підозри в жодному разі не ототожнюється законодавцем із повідомленням про підозру, інакше законодавець обмежить можливості застосування цього заходу на початковому етапі розслідування, коли підозру ще нікому не оголошено [2]. Відповідно, з метою уникнення плутанини, яка постійно виникає між практичними працівниками щодо тлумачення таких категорій, як «підозра» та «обґрунтована підозра», під час обрання, зміни чи скасування запобіжних заходів доречніше було б використовувати формулювання «виявлення та фіксація протиправних дій особи з використанням банківського рахунку».

Водночас, певна невідповідність спостерігається також й між положеннями ч. 1 та ч. 2 ст. 269¹ КПК України. Зокрема за результатами аналізу ч. 1 ст. 269¹ КПК України можна дійти висновку, що прокурор із власної ініціативи уповноважений звертатися до слідчого судді в порядку, передбаченому статтями 246, 248, 249 КПК України, для винесення ухвали про моніторинг банківських рахунків. Проте відповідно до ч. 2 ст. 269¹ КПК України банк зобов'язаний надавати інформацію про операції, що здійснюються на відповідному рахунку, що є об'єктом моніторингу, детективам НАБУ, БЕБ, а не прокурору, як це передбачено для результатів інших НСРД (ч. 3 ст. 252 КПК України).

Слушно також зауважити, що відповідно до ч. 1 ст. 269¹ КПК України, законодавець наділив лише прокурора правом ініціювання проведення моніторингу банківських рахунків перед слідчим суддею. Натомість безпосереднє розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ, БЕБ здійснює не прокурор, а

детектив. Власне, моніторинг матеріалів слідчо-судової практики дозволяє стверджувати, що, фактично ініціаторами проведення моніторингу банківських рахунків є детективи НАБУ, БЕБ, які звертаються з відповідним клопотанням (в усній чи письмовій формі) до прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП), а останні спрямовують його до слідчого судді, однак вже від свого імені. Водночас у такому разі детективи НАБУ, БЕБ втрачають власну процесуальну самостійність як суб'єкти кримінального процесуального доказування, оскільки вони фактично перетворюються на «технічних виконавців» підготовки проекту клопотання про проведення моніторингу банківських рахунків для прокурорів САП [2].

Вагомою проблемою проведення даної НСРД є висока вартість самої процедури. Додаткові витрати виникають у зв'язку з тим, що для моніторингу активів і передачі результатів компетентному органу необхідне технічне оснащення. Тобто, виникає необхідність забезпечення органів, що здійснюватимуть моніторинг банківських рахунків, необхідною матеріально-технічною базою. Вартість процедури моніторингу передбачає необхідність залучення додаткового персоналу. Окрім цього, необхідним буде проведення навчання персоналу, семінарів, розроблення рекомендацій.

Разом з тим, звертає на себе увагу й те, що законодавець надав право проводити моніторинг банківських рахунків лише детективам НАБУ, БЕБ під час розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до їх підслідності, що не у повну міру відповідає потребам правозастосовної практики й суттєво обмежує процесуальні можливості слідчих інших органів досудового розслідування використовувати результати цієї НСРД у кримінальному процесуальному доказуванні. У таких випадках слідчі або детективи Національної поліції України, слідчі Служби безпеки України та Державного бюро розслідувань не мають повноважень застосовувати відповідний негласний засіб отримання доказів, не дивлячись навіть на те, що результати моніторингу банківських рахунків мають край важливе значення й під час доказування розслідування кримінальних правопорушень іншої категорії, наприклад, кримінальних правопорушень у сфері банківського кредитування, економічних кримінальних правопорушень, корупційних кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національної поліції України чи Державного бюро розслідувань, податкових чи господарських кримінальних правопорушень тощо.

Відтак, убачаємо за доцільне внести зміни до ч. 2 ст. 269¹ КПК України, передбачивши право відповідних органів досудового розслідування проводити моніторинг банківських рахунків.

Список використаних джерел

1. Зелькіна Т. Є. Проблема обмеження майнових прав особи під час проведення моніторингу банківських рахунків. Актуальні проблеми

кримінального права : тези доп. X Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (м. Київ, 22 листоп. 2019 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 366–370.

2. Старенький О.С. Моніторинг банківських рахунків як засіб отримання доказів: питання удосконалення процесуальної форми доказів. Актуальні проблеми кримінального судочинства. Вісник кримінального судочинства № 3/2019. С. 62–70. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/3_2019_STARENKYI.pdf

Варваринець Василь Іванович,

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Події кінця 2013 – початок 2014 років в Україні відомі як Революція Гідності продемонстрували готовність українського народу стати на захист своїх прав і законних інтересів та великі суспільні очікування на широке коло реформ у різних сферах в тому числі правоохоронної системи.

Від ефективності діяльності органів поліції значною мірою залежить успішність реалізації національних інтересів та стабільність розвитку держави. Існуюча форма професійної підготовки працівників поліції за багатьма критеріями не відповідає зростаючим потребам суспільства, і вимагає докорінного перегляду існуючої системи підбору та підготовки поліцейських.

На жаль реформа поліції в Україні яка була розпочата у 2015 році не була чітко розроблена на рівні стратегії і втілення послідовних кроків, проводилася без належного вивчення зарубіжного досвіду (окрім Грузії). Фінансове й матеріальне забезпечення були виділені й на досі виділяються передусім для створення та роботи нової патрульної поліції, натомість більшість інших підрозділів які виконують не менш важливі а можливо й найважливіші функції, щодо захисту громадян від злочинних посягань залишаються на сьогоднішній день майже без уваги та не, зазнали будь яких позитивних змін хоча б на початковому етапі реформ. Серед таких напрямів слід виділити кримінальну поліцію, де за словами багатьох експертів та фахівців які займались питанням реформування правоохоронної системи вказували на приділення уваги якраз цьому напрямку роботи.